

sicuti Angelus non est suum intelligere, ita neque suum intelligi vel esse intellectum in actu secundo; unde sicut intelligere ipsius est accidentale, ita quoque terminus intellectiois debet esse accidentalis.

DISPUTATIO VII.

De Lumine gloriae.

QUESTIO I.

An & quomodo lumen gloriae concurrat ad visionem?

DICO. *Ad videndum Dei essentiam requiritur aliqua similitudo ex parte visiva potentiae scilicet lumen divinae gloriae confortans intellectum ad videndum Deum, de quo dicitur, in Ps. In lumine tuo videbimus lumen. S. Th. hic Q. 12. a. 2. in fine O. Est veritas fidei definita in Clem. ad nostrum de haeret. in qua condemnantur Beguardi, qui docebant animam non indigere lumine gloriae elevante ad videndum Deum & eo beatè fruendum.*

Probatur ratione: praeter concursum objecti requiritur ad visionem sufficiens concursus ex parte potentiae, ut nempe potentia habeat proportionatam virtutem & efficaciam, sitque apta ad producendam visionem: sine hoc enim inutilis erit concursus objecti, imò ejusmodi virtus concursui objectivo essentialiter praesupponitur: cum potentia non nisi apta & proportionata ad intellectioem concurrere possit. Sic oculus non est capax concursus objectivi soni vel saporis; quia illi deest intrinseca proportio & capacitas, sic oculo nocturnae nihil prodest solare lumen defectu intrinsecae dispositionis, atqui intellectus creatus ex parte sua non est completus & intrinsecè proportionatus ad actum visionis, alias enim posset naturaliter videre Deum, nec esset ratio, cur de facto intellectus viatoris non videret Deum: ut enim fiat visio, sufficit, quod potentia ex parte

De Lu
 te suo completa
 ecti; qui intellect
 completi non deesse
 que vana diffundit
 Deum non vide
 concurre ad visioe
 concurre virtute
 que visionem ob
 miraculo foret am
 videt in medi
 praedicus con
 ecti intelligibilis
 quomodi visionis
 colola, ego prae
 intrinseca virtus in
 ur ad elicendum v
 ad assensum super
 pei & amoris indige
 modo magis ad act
 neret & quali con
 lectus beati habitu
 illamas,
 Sequitur. Quod
 en gloriae ex sua natu
 rere & elevare ad
 riam virtutem comp
 Q. 12. a. 5. in O.
 u creati non sufficiat
 rret, quod ex divina
 e intelligens & hoc a
 concurrem intellectu
 diffondere intellectum
 sentia unum; cum
 S. D. in L. Videt
 Deo sit firmus intellig

parte sua sit completa & adfit sufficiens præsentia ob-
jecti ; atqui si intellectus ex parte suâ haberet virtutem
completam, non deesset ipsi præsentia divinæ essentiæ,
quæ per omnia diffunditur ; ergo non esset ratio, cur
Deum actu non videret ; imò Deus denegando
concursum ad visionem Dei ageret miraculosè ; sic
enim oculus virtute sufficienti instructus connaturaliter
exigit visionem objecti visibilis sibi debitè præsentis,
ut miraculo foret attribuendum, si quis apertis oculis
nihil videret in meridie ; ità intellectus sufficienti vir-
tute præditus connaturaliter exigit intellectionem ob-
jecti Intelligibilis sibi debitè præsentis, ut subtractio
ejusmodi visionis planè foret præternaturalis & mira-
culosa, ergo præter concursum objectivum requiritur
intrinsicè virtus in intellectu, quâ elevetur & confor-
tetur ad eliciendam visionem ; sicut enim intellectus
ad assensum supernaturalem fidei, voluntas ad actus
spei & amoris indiget habitibus supernaturalibus, ità
multò magis ad actum nobilissimum visionis perma-
nenter & quasi connaturaliter eliciendum indiget in-
tellectus beati habitu infuso, quem lumen gloriæ ap-
pellamus.

Sequitur. Quod duo sint munera, ad quæ lu-
men gloriæ ex suâ naturâ ordinatur imò. intellectum
elevare & elevare ad ordinem supernaturalem, & ejus
activam virtutem complere, uti pulchrè explicat D. Ang.
hic Q. 12 a. 5. in O. *Cum virtus naturalis intelle-
ctûs creati non sufficiat ad Dei essentiam videndam ; . . .
oportet, quod ex divinâ gratiâ superaccrescat ei vir-
tus intelligendi & hoc augmentum virtutis intellectivæ
illuminationem intellectûs vocamus ; alterum munus
est disponere intellectum ad intelligibilem cum divinâ
essentiâ unionem ; cum aliquis intellectus creatus in-
quit S. D. cit. L. *Videt Deum per essentiam, ipsa essen-
tia Dei sit forma intelligibilis intellectûs, unde oportet,
quod**

quod aliqua dispositio supernaturalis ei superaddatur, ad hoc quod eleuetur in tantam sublimitatem.

Obj. 1. Subsistentia verbi terminat immediatè naturam humanam Christi absque aliquâ præviâ dispositione in naturâ humanâ receptâ ; ergo etiam essentia divina potest terminare per modum objecti intelligibilis intellectum beati absque aliquâ formâ , quæ se habeat per modum dispositionis in intellectu beati receptæ.

R. N. consequentiam ; Disparitas est : subsistentia verbi est terminus immediatus naturæ humanæ : quia facit illam esse & subsistere , quod , quia primum est in rebus , nullam per se dispositionem requirit ; e contra essentia divina ut objectum visionis non dat esse substantiale & primum sed accidentale & in lineâ intelligendi ultimum.

Obj. 2. Ipsum lumen gloriæ est forma supernaturalis non requirens præviâ dispositionem ; ergo etiam essentia divina in ratione formæ intelligibilis non requirit præviâ dispositionem.

R. Negando consequentiam : quia lumen gloriæ per essentiam est forma dispositiva : ad dispositionem autem non datur dispositio , uti nec ad relationem relatio , ad actionem actio ; essentia verò divina per modum formæ intelligibilis intellectui unita eundem proximè determinat ad actum vitalem visionis effectivè eliciendum , unde priùs virtutem proximam & vitam intellectualem supernaturalis ordinis , quæ sine lumine gloriæ non habetur , ex parte intellectûs præsupponit , consequenter absente lumine gloriæ non adest principium adæquatum visionis ,

QUESTIO II.

An ex intellectu & lumine gloriae constituatur unum principium adaequatum visionis.?

DICO. *Lumen creatum est necessarium. . . . ad hoc, quod intellectus fiat potens ad intelligendum per modum, quo potentia fit potentior ad operandum per habitum S. Th. hic Q. 12. a. 5. ad 1. Sive visio Dei ab intellectu & lumine gloriae ut uno totali principio procedit.*

Probat: quando nihil est in effectu divisibile & assignabile, quod potius ab hoc, quam ab alio principio procedat, tunc effectus indivisibiliter procedit ab utroque simul sumpto, tanquam ab uno totali principio; sed in visione beati nihil est divisibile & assignabile, quod soli intellectui vel lumini gloriae debeat vel respondeat: perfectiones enim visionis beatæ sunt vitalitas, intelligibilitas, supernaturalitas; istæ autem non sunt separabiles, nec diversis principiis assignabiles: nam vitalitas est indivisibiliter supernaturalis & supernaturalitas est indivisibiliter vitalis; ergo clara Dei visio ab intellectu creato elevato per lumen gloriae tanquam uno indivisibili adaequato principio procedit, & sicut visio est indivisibiliter actus vitæ supernaturalis, ita etiam indivisibiliter procedit à principio vitali supernaturali: ab intellectu veluti virtute radicali remotâ & à lumine gloriae veluti virtute proximâ videndi Deum.

Obj. 1. Juxtâ D. Ang. 2.2. Q. 173. a. 4. mens Prophetæ à Spiritu sancto movetur sicut instrumentum; ergo à pari dicendum de intellectu videntis Deum.

R. S. D. explicandus est ex alio loco Q. 24. de verit. a. 1. ad 5. ubi docet instrumentum dupliciter sumi posse: primò propriè, secundò dicitur instrumentum magis communiter, quidquid est movens ab alio mo-

tum sive sit in ipso principium sui motus, sive non quâ ratione omnes Creaturæ dici possunt instrumenta Dei; quia moventur ut mota à primo motore, instrumentum verò propriè dicitur, quod ab alio ita movetur, ut motus alterius causæ sit illi tota ratio agendi, quod non est in præsentia.

Obj. 2. Actus vitalis quâ talis debet provenire à principio intrinseco non extrinseco; sed lumen gloriæ est principium extrinsecum; ergo actus vitalis visionis ratione suæ vitalis non à lumine gloriæ, sed ab intellectu procedit.

R. Actus vitalis quâ talis debet provenire à principio intrinseco vel proximè vel remotè *Con.* semper proximè *N.* Vitalitas visionis beatificæ non est à lumine gloriæ remotè tanquam à virtute radicali & elevabili, sed hoc modo est ab intellectu; est tamen vitalitas visionis beatæ proximè à lumine gloriæ velut à virtute elevante.

Obj. 3. Visio beata secundum substantiam actûs differt ab omni alio actû; sed hanc differentiam habet à solâ potentiâ intellectivâ; ergo hæc sola immediatè influit in substantiam visionis beatæ.

R. Quod visio beata secundum suam substantiam sit supernaturalis, ideòque differt ab omni alio actû, non per solam potentiam intellectivam, sed per potentiam intellectivam elevatam per lumen gloriæ.

QUÆSTIO III.

An intellectus elevatus lumine gloria sit causa principalis visionis beatæ?

DICO. Lumen istud non requiritur ad videndum Dei essentiam, quasi similitudo, in quâ Deus videatur: sed quasi perfectio quædam intellectûs confortans ipsum ad videndum Deum *S. Th. hic Q. 12. a. 5.*

ad

ad 2. Sive intellectus lumine gloriae elevatus principaliter elicit visionem Dei.

Probatur: lumen gloriae facit intellectum principium proportionatum ut eliciat visionem velut causa principalis: quia potentia vitalis ut causa principalis influit in actum vitalem: cum de ratione causae vitalis sit, ut perficiatur à proprio actu vitali intrà gradum proprium vitae: ideò enim actus vitalis est à principio vitae conjuncto, quia perficit intrinsecè ipsum principium, à quo procedit, quod non perficeret, nisi potentiam circa objectum adaequatum, à quo specificatur, & quod est finis ipsius intrinsecus, perficeret, hoc autem est causae tantum principali proprium & non instrumentali: quia de essentia causae instrumentalis est agere ut motam ab extrinseco movente, & applicari ab eodem ad objectum & finem non ipsi instrumento, sed causae principali proprium adeòque excedentem adaequatam sphaeram suae activitatis; atqui visio beatifica est actus vitalis ab intellectu beati effectivè procedens perficiens intellectum intrà proprium vitae gradum & intrà objectum adaequatum illius: cum intellectus Deum videns in suo esse & vita intelligibili per divinae essentiae visionem perficiatur, & per lumen gloriae intellectus non subordinatur alicui extrinseco agenti neque per visionem extrà latitudinem entis intelligibilis evagatur, sed perficitur & confortatur intrà latitudinem entis & veri intelligibilis; ergo intellectus beati per lumen gloriae confortatus velut causa principalis influit in visionem beatam, quatenus intrà proprium objectum confortatur & elevatur, ac in supremo gradu intellectualitatis constituitur.

Obj. 1. Causa, quae agit ut elevata ad producendum effectum proprias vires excedentem per virtutem alienam & non propriam, est causa instrumentalis; atqui intellectus creatus eliciens visionem bea-

bea-

beatam eam elicit ut elevatus per lumen gloriæ, quæ non est propria sed à Deo principio extrinseco communicata virtus; ergo agit ut causa instrumentalis.

R. Distinguendo *maj.* causa, quæ agit ut elevata ultra limites proprii objecti, producens effectum proprias vires tam proximas quam remotas & radicales excedentem, per virtutem alienam, quæ non sit perfectiva ipsius intrâ limites proprii objecti, est causa instrumentalis *Con.* causa, quæ agit ut elevata intrâ objectum suum adæquatum ad actum vires quidem proximas, non tamen virtutem remotam & radicalem excedentem, per virtutem alienam quidem quantum ad hoc, quod sit extrinsecus infusa & ex propriis principiis indebita propriam tamen, quia est perfectiva potentiæ intrâ limites proprii objecti, est causa instrumentalis *N.*

Obj. 2. Virtus illa radicalis est tantum potentia obedientialis vel capacitas, ut elevetur à causâ superiore, quod autem habet tantum potentiam obedientialem vel capacitatem, ut elevetur à causâ superiore ad effectum suas vires excedentem, est causa instrumentalis; ergo.

R. Distinguendo *mi*: quod habet potentiam obedientialem nec mediatè nec imediatè activam sed tantum passivam est causa instrumentalis *C.* quod habet potentiam obedientialem vitalem & mediatè activam est causa instrumentalis *N.* ratio disparitatis est: quod potentia vitalis obedientialis elevetur per virtutem completam permanentem in ordine ad actus intrâ proprium & adæquatum objectum eliciendos, quare imediatè recipit formam perficientem, & hâc mediante respicit actus supernaturales; potentia obedientialis autem merè passiva tantum elevetur per virtutem incompletam & transeuntem, ut suâ operatione causæ principali deserviat ultra proprium finem & objectum.

QUÆ-

QUÆSTIO IV.

An visio Dei beatifica possit à solo Deo produci?

DICO. *Requiritur ad videndum Deum aliqua Dei similitudo ex parte visiva potentia, quâ scilicet intellectus sit efficax ad videndum Deum S. Th. hic Q. 12. A. 2. O. sive implicat visio Dei sine aliquo intellectui intrinsicè superaddito.*

Probatur: implicat id ex triplici capite 1. Ex parte intellectus: quia implicat causam esse prius constitutam in actu secundo, quam primo operandi, & prius operari quam posse operari; atqui intellectus viribus naturæ relictus nullo lumine supernaturali confortatus est impotens ad videndam divinam essentiam, nec in actu primo visionis constitutus; ergo implicat, quod Deum videat, antequam per lumen gloriæ elevetur & constituatur potens in actu primo Deum videre.

Secundò ex parte actus: quia visio est actus vitalis vitalitate supernaturali; actus autem vitalitatis supernaturalis petit procedere ab intrinsicè à principio vitali supernaturali: cum enim actus vitalis petat procedere à principio proximo conjuncto & vitali, actus vitalis supernaturalis essentialiter petit procedere à principio proximo vitæ supernaturalis; atqui intellectus absque lumine gloriæ non est principium proximum vitale supernaturale: cum sic illi non conveniat alia vitalitas intellectiva, quam quæ sit ordinis naturalis aliàs etiam connaturaliter posset videre Deum; ergo impossibile est, ut ab intellectu destituto lumine gloriæ procedat actus visionis Dei, qui est essentialiter actus vitæ intellectivæ supernaturalis.

Tertiò implicat ex parte essentiæ divinæ: quia implicat, ut species intentionaliter sit unita potentia & concurrat ad actum vitalem, quando potentia non habet proportionatum vitæ gradum & dispositionem

Pars I. Theol. Schol.

H

nem

nem debitam ad usum talis speciei; unde licet in oculo ponerentur species soni, non tamen essent ipsi intentionaliter unitæ nec constituerent principium sufficiens cum ipso ad auditum, & licet in intellectu ponantur species objectorum credibilium, non tamen cum ipso constituerent principium sufficiens ad eliciendum assensum fidei, nisi accedat habitus fidei &c. atqui sine lumine gloriæ intellectus non est elevatus ad gradum vitæ & intellectualitatis supernaturalis; ergo.

Obj. 1. Essentia divina in visione Dei potest supplere defectum luminis: sicut enim ex parte potentiæ potest supplere defectum speciei impressæ, ita etiam potest ex parte potentiæ supplere defectum luminis.

R. N. assumptum: quia lumen gloriæ non aliter ad visionem concurrat, quam ut intrinseca virtus potentiæ eandem per intrinsecam sui receptionem confortans & elevans ad sufficientem proportionem cum actu visionis, qui modus concurrenti Deo repugnat utpote involvens rationem formæ intrinsecæ receptibilis; munus autem speciei est non per intrinsecam sui receptionem (id enim solis speciebus creatis convenit ex imperfectione) sed per objectivam terminationem potentiam jam ex se intrinsecè proportionatam ultimate complere, & repræsentatione perficere, quod nullam involvit perfectionem.

Obj. 2. Intellectus per solum auxilium extrinsecum sive concursum Dei in genere causæ efficientis concursus luminis gloriæ supplere potest, siquidem Deus potest per se solum efficientiam cujusvis causæ creatæ supplere, ut in terminis docet S. Th. hic Q. 105. a. 2. in O. dicens: *erroneum est dicere Deum non posse facere per seipsum omnes determinatos effectus, qui sunt per quamcunque causam creatam, cum igitur visio efficienter procedat ex lumine gloriæ, poterit ille influxus à concursu Dei tanquam superioris causæ suppleri.*

2. Negando aut. Ille enim concursus vel ponit aliquid intrinsecum ex parte intellectûs vel nihil: si nihil, ergo manet intrinsecè impotens, sicut ante concursum, neque proinde exhibit in actum visionis, quam in nullâ suâ virtute aut actu primo continet; vitalitas autem supernaturalis actus secundi præsupponit supernaturalem actus primi vitalitatem, intellectus verò naturæ viribus relictus cum solo extrinsecò concursu non habet actus primi vitalitatem supernaturalem; ergo visio habens vitalitatem actus secundi non potest procedere ab intellectu habente solum extrinsecum concursum Dei; si autem per concursum illum extrinsecum aliquid addatur ex parte intellectus, illud ipsum iam est aliquid intrinsecè perficiens & conforans intellectum, quod lumen gloriæ vocamus.

Ad locum S. Th. 2. S. Doctorem ibi loqui de illis effectibus, quos Deus immediatè se solo absque ullo concursu Creaturæ potest producere veluti est motus corporum; at verò effectus, quos Deus concurrente simul potentiâ obedienciali producit, non producit se solo: uti est actus vitalis visionis beatificæ, ut patet ex eod. D. hic Q. 109. a. 1. O. ubi dicit: *unaqueque forma indita rebus creatis à Deo habet efficaciam respectu alicujus actus determinati, in quem potest secundum suam proprietatem, ultra autem non potest, nisi per aliquam formam superadditam & ideò 3. p. Q. 62. a. 4. O. Concedit Sacramentis novæ legis virtutem intrinsecam ipsis superadditam, quâ eleventur ad gratiæ productionem.*

Obj 3. Ad infinitum Dei Dominium pertinet, ut possit immediatè Creaturis uti ad producendos supernaturales effectus: perfectius enim est dominium, quo possit immediatè uti Creaturis tanquam instrumentis divinæ omnipotentis, quam posse uti mediatè, non est autem denegandus perfectissimo Dei dominio per-

fectior modus utendi Creaturis; ergo datur in Creaturis potentia obediencialis immediatè activa sine additione alterius virtutis.

R. N. ant. Sicut enim non est de perfectione divini dominii, ut producat Creaturas agentes sine actione: quia implicat; ità etiam ut iis utatur ad producendos effectus excedentes & supernaturales sine virtute operandi: quia etiam implicat operari sine posse & actu primo operandi.

Obj. 4. Ad absolutum & perfectissimum Dei dominium pertinet, ut immediatè conservet omnium rerum esse & operationes; ergo ad idem dominium pertinet, ut immediatè utatur Creaturis ceu instrumentis suæ omnipotentiae.

R. Negando consequentiam: quia actio rerum conservativa est continuata creatio, quæ à solo Deo est & esse potest, usus verò Creaturarum ad producendos effectus supernaturales Deo convenit, in quantum ipsas Creaturas ultra suam activam virtutem elevat, quod sine aliquâ virtute intrinsecè superadditâ nec esse nec concipi potest.

Obj. 5. Si intellectus in se non haberet aliquam virtutem ad eliciendam visionem Dei, se haberet merè passivè per modum nudi subjecti deferentis virtutem; sicut aqua calefacta defert calorem; sed consequens est absurdum; ergo.

R. N. sequelam: quia intellectus habet virtutem radicalem ad visionem, eò quod intrà adæquatum ipsius objectum contineatur divina essentia; ac proinde intellectus est perfectibilis per lumen gloriæ ad essentiam divinam videndam.

Colliges 1. Lumen gloriæ recte collocari in prædicamento habitus: quamvis enim in hoc obtineat modum potentiae, quod det simpliciter posse, in eo tamen, quod se non habeat indifferenter ad bene vel male,

malè, sed ab intrinseco ad optimam operationem subjectum determinet & disponat, continetur sub genere habitus.

Colliges 2. Lumen gloriæ esse perfectiorem habitum quam sint habitus omnium donorum supernaturalium præter gratiam sanctificantem: quia est principium actus perfectissimi nempe visionis Dei, & est participatio nobilioris perfectionis. nempe intellectualitatis divinæ; quod autem non præcellat gratiam sanctificantem, ratio est: quia principium radicale visionis præcellit principium proximum visionis, & naturæ ratio est perfectior quam principium formale operandi; sed gratia est participatio divini intelligere sub ratione naturæ & primæ radice, lumen gloriæ autem sub ratione principii proximi.

Colliges 3. Lumen gloriæ non tantum esse necessarium intellectui ad eliciendam sed etiam ad recipiendam Dei visionem: cum intellectus non tantum in ratione principii, sed etiam in ratione subjecti sit inproportionatus visioni.

DISPUTATIO VIII.

De perfectione & objecto visionis Dei.

QUÆSTIO I.

An perfectior intellectus cum equali lumine gloria clarior Deum videat?

Suppono 1. Certum est visionem beatam non esse æqualem in omnibus beatis, prout colligitur ex illo 1. Cor. 13. v. 4. *Stella à stella differt in claritate,* & Joan. 14. v. 2. *In domo Patris mei mansiones multe sunt.* & definitum est in Con. Florent. Sed sicut diversa sunt Sanctorum merita ita & gloria & visio beatifica. Nec obstat parabola Matth. 20. in quâ inæqualiter laborantibus æqualis data est merces videlicet denarius